

Наша Слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 41 (1244) 14 КАСТРЫЧНІКА 2015 г.

Дарагія сябры "Нашага слова"!

У гэтым квартале колькасць падпісчыкаў рэзка ўзрасла. У асноўным гэта адбылося ў выніку акцыі "Бліжэй да чытача", у якой удзельнічала Асацыяцыйная рэгіянальная прэссы і "Наша слова" ў тым ліку. Разам з тым некаторыя раёны самастойна павялічылі колькасць падпісчыкаў. Гэта Берасце, Гародня, Гарадок, Дзятлава, Наваполацк і іншыя. Аднак запаветнай тысячи падпісчыкаў як не было, так і няма.

Ліпень Каstryчнік

Берасцейская вобласць:

Баранавічы р.в.	12	13	Ст. Дарогі р.в.	-	2
Бяроза р.в.	10	8	Стоўбцы р.в.	4	24
Белаазёрск р.в.	-	1	Узда р.в.	1	1
Бярэзец гор.	7	9	Чэрвень р.в.	3	4
Ганцавічы р.в.	-	19	Усяго:	301	376

Віцебская вобласць:

Бешанковічы р.в.	1	1	Мазыр гор.	3	3
Браслаў р.в.	2	1	Акциябарскі р.в.	2	1
Віцебск гор.	21	21	Нароўля р.в.	-	-
Віцебск РВПС	2	1	Петрыкаў р.в.	-	2
Верхнедзвінск р.в.	4	4	Рэчыца гор.	2	2
Глыбокае р.в.	6	19	Рагачоў гор.	1	1
Гарадок р.в.	3	5	Светлагорск гор.	2	2
Докшыцы р.в.	2	1	Хойнікі р.в.	-	1
Дуброўня р.в.	1	1	Чачэрск р.в.	1	2
Лёзна р.в.	1	1	Усяго:	63	92
Лепель р.в.	2	1			
Міёры р.в.	2	2			
Наваполацк гор.	14	16			
Орша гор.	5	4			
Полацк гор.	4	15			
Паставы р.в.	12	12			
Расоны р.в.	1	1			
Сянно р.в.	2	2			
Талачын р.в.	2	2			
Ушачы р.в.	2	2			
Чашнікі р.в.	1	1			
Шаркоўшчына р.в.	7	8			
Шуміліна р.в.	-	1			
Усяго:	97	122			

Менская вобласць:

Беразіно р.в.	3	3	Бераставіца	3	3
Барысаў гор.	8	9	Ваўкавыск гор.	8	8
Вілейка гор.	4	3	Воранаўка р.в.	4	20
Валожын гор.	8	7	Гародня РВПС	32	37
Дзяржынск р.в.	8	9	Гарадня р.в.	16	11
Клецк р.в.	1	1	Дзятлава р.в.	13	15
Крупкі р.в.	5	5	Зэльва р.в.	1	2
Капыль р.в.	1	1	Ёўе р.в.	2	15
Лагойск	4	4	Карэлічы р.в.	3	3
Любань р.в.	-	1	Масты р.в.	3	3
Менск гор.	210	242	Наваградак гор.	4	4
Менск РВПС	8	8	Астравец р.в.	4	4
Маладечна гор.	11	11	Ашмяны р.в.	2	2
Мядзель р.в.	4	4	Смаргонь гор.	3	3
Пухавічы РВПС	3	4	Слонім гор.	6	6
Нясвіж р.в.	-	21	Свіслач р.в.	4	4
Смалявічы р.в.	1	1	Шчучын р.в.	2	2
Слуцк гор.	9	5	Ліда	8	45
Салігорск гор.	5	6	Усяго:	118	187

Магілёўская вобласць:

Бабруйск гор.	2	4
Бялынічы р.в.	-	1
Быхаў р.в.	1	3
Глуск р.в.	-	1
Горкі гор.	1	1
Дрыбін р.в.	-	1
Кіраўск р.в.	-	1
Клічу́р р.в.	-	1
Клімавічы р.в.	-	1
Касцюковічы р.в.	1	1
Краснаполле р.в.	-	1
Крычаў р.в.	-	1
Круглае р.в.	2	2
Мсціслáў р.в.	-	2
Магілёў гор.	30	61
Магілёў РВПС	1	1
Асіповічы гор.	10	11
Слаўгарад р.в.	1	1
Хоцімск р.в.	-	1
Чэркаў р.в.	-	2
Чавусы р.в.	-	1
Шклóў р.в.	1	1
Усяго:	50	100
Усяго на краіне:	684	954

ISSN 2073-7033

9 772073 703003 >

Святлана Алексіевіч - лаўрэат Нобелеўскай прэміі па літаратуры

8 каstryчніка Святлана Алексіевіч стала першай беларускай, якая атрымала Нобелеўскую прэмію! Віншаем пісьменніцу і працуем некалькі цікавых фактаў пра Святлану.

Святлана Алексіевіч нарадзілася ў Івана-Франкоўску, бацька пісьменніцы - беларус, маці - украінка, аднак дзяцінства Алексіевіч прайшло ў Беларусі, у Гомельскай вобласці. Скончыла факультэт журналистикі БДУ і працавала ў раённай прэсе: менавіта журналісцкі падыход да напісання тэкстаў стаў асноўным утворчасці Алексіевіч.

Алексіевіч - аўтарка

шасці кніг, першая з якіх ("У

вайны не жаночае ablіčcha") была напісаная яшчэ ў 1985 годзе, аднак выйшла толькі ў 1987 годзе. Апошняя кніга пісьменніцы "Час second-hand" выйшла ў 2013 годзе, і стала

хітом продажаў у Беларусі, а таксама мела пўзуную папулярнасць у шэрагу краін Еўропы. Апошняя кніга - падсумаванне даследаванняў "чыронага чалавека", у якім Алексіевіч вывучае феномен савецкага чалавека і яго светаўспрымання. Дарэчы, гэтая кніга Алексіевіч у 2013 годзе выйшла ў перакладзе на беларускую мову.

Творчасць Святланы Алексіевіч вывучаеца на філалагічных факультэтах бела-

рускіх універсітэтаў. Менавіта з яе імем студэнты пачынаюць вывучэнне рускамоўнай літаратуры Беларусі XX ст., - распавялі кр.б.у ў Міністэрстве адукацыі.

Мяркуючы па ўсім, вернецца пісьменніца і ў сярэднюю школу. Міністэрства адукацыі збіраеца ўключыць яе "Чарнобыльскую малітву" і "Цынкавых хлопчыкаў" у праграму па літаратуре.

У сувязі з пераходам на профільнае навучанне, сёлета пераглядаюць навучальныя праграммы для сярэдняй агульнаадукацыйнай школы. У праграме для 11-класнікаў, якія вучацца як на павышаным, так і базавым узроўні,

у раздзеле "Рускамоўныя пісьменнікі Беларусі" прапанавана два творы для вывучэння творчасці лаўрэата Нобелеўскай прэміі па літаратуре за 2015 беларускай пісьменніцы Святланы Алексіевіч, - заяўлі ў Міністэрстве адукацыі.

У сваю чаргу ТБМ не падтрымлівае такія намеры Міністэрства адукацыі і ў бліжэйшы час зверненца з прапановай, каб творы С. Алексіевіч у школах вывучаюць на беларускай мове. Таксама ТБМ зверненца да Міністэрства інфармацыі з патрабаваннем выдаць усе творы нобелеўскага лаўрэата на дзяржаўнай беларускай мове.

(Працяг тэмы на ст. 2.)

100 гадоў з дня нараджэння Усевалада Краўчанкі

Усевалад Ігнатавіч КРАЎЧАНКА (14 каstryчніка 1915, вёска Каплічы, Калінкавіцкі раён, Гомельская вобласць - 27 жніўня 1961) - беларускі пісьменнік.

Нарадзіўся ў сям'і настаўніка. Пасля заканчэння рабфака ў Мазыры (1933) і да 1941 г. працаў на рэдакцыі раённай газеты "Калгаснік Мазыршчыны" (позней рэарганізаванай у абласную газету "Балшавік Палесся"). Адначасова завочна вучыўся на літаратурным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (скончыў два курсы). У першы год вайны - супрацоўнік армейскай газеты "Боеўое знамя". Потым на журналісткай работе ў Саратаўскай вобласці, з

траўня 1943 г. - загадчык аддзела партызанскае жыцця ў газете "Савецкая Беларусь". З 1945 г. - адказны сакратар часопіса "Полымя". З 1950 г. - адказны сакратар, у 1953-1961 гг. - галоўны рэдактар часопіса "Бярозка". Сябар саюза пісьменнікаў з 1939 г.

Першае апавяданне надрукаваў у 1933 г. (часопіс "Чыронага Беларусь"). Аўтар зборнікаў аповесцей, апавяданняў "На крутым павароце" (1937), "Калгасныя навельы" (1940), "Зямля гудзе" (1945), "Стануўленне" (1947), "У імя Радзімы" (1948), "Жыцья краесу" (1951), "Вясна на Палессе" (1952), "Крыхаход" (1957), "Не поле перайсці" (1958), "Зорка

Алексіевіч - жывы і трапяткі доказ таго, што Беларусь існуе і перамагае

Прысуджэнне Святлане Алексіевіч Нобелеўскай прэміі па літаратуре спадрэзіла прадказальнную дыскусію ва ўсходнеславянскім трохкунтніку.

У Беларусі Алексіевіч лічаць сваёй, ды і сама яна звязвае сябе менавіта з гэтай краінай. Але пісьменніца піша па-рускому, што дае магчымасць уклініць яе ў спіс рускамоўных лаўрэатаў. А нарадзілася яна ў Івана-Франкоўску і шчыра пераражывае за краіну сваёй маці. Можа быць, і украінцы маюць права лічыць яе сваёй суйчынніцай?

Уся гэтая спречка - ад нашага няўмення рассоюваець культурныя межы.

Святлане Алексіевіч, без усялякага сумнення, беларуская пісьменніца. Беларуская у той жа ступені, у якой Джойс і Ейтс - пісьменнікі ірландскія, Марк Твэн і Хэмінгвей - амерыканскія, Маркес - калумбійскі, Лъёса - перуанскі. У сучасным свеце прыналежнасць пісьменніка вызначаеца не мовай, а цывілізацыйным выбарам.

Рускай пісьменніцай Алексіевіч можа аказацца толькі ў свеце расейскай фанабэры, але ў гэтym бедным свецику Праханава, Прылепіна і іншых шаргуновых сапраўднаму літаратару наогул нікага месца няма.

Таму, замест таго каб ганацыца новым дасягненнем рускай культуры, лепш простишыра падарадаўца за Беларусь і Алексіевіч.

Нобелеўская прэмія Алексіевіч нагадае свету аб "крывых землях" на заход ад Рәсей і пра людзея, якія праўжываюць свае жыцці ў беднасці і нягодзе - ды так звыкла, што ўжо самі гэтай беднасці і нягоды не заўважаюць.

І, дарэчы, тэма гэтага бясконцага апавядання Алексіевіч пра змучаных лёсах магла прадвызначыць выбар мовы.

Могуць спытаць - і не-каторыя беларускамоўная каментатары ўжо пытаюцца: чаму ж беларуская пісьменніца не піша па-беларуску, што будзе з гэтай мовай, калі нават Нобелеўскі камітэт згодны з тым, што лепшае ў беларускай культуры - на іншай мове?

Запрўніваю вас, што з беларускай мовай і культурай усе будзе ў парадку, мы ўжо набліжаемся да моманту, калі імперыя нарэшце аслабіць свае жудасныя шчупальцы і пакіне Беларусь у спакоі.

І ў тым, што так будзе, шмат у чым і заслуга Святланы, таму што яе мова - гэта мова сумленнасці, а толькі з дапамогай такой зборы і можна змагацца з шматгаловы цмокам - і пісаць так, каб і ён зразумеў.

Беларуская літаратура заўсёды была літаратурай ўкаранення, яна была - літаратурай пра краіну, а не пра імперию, таму што яе галоўнай задачай было захаванне Беларусі ва ўмовах, калі галоўнай мэтай імперыі было знішчыць Беларусь, пазбавіць гэтую прыгожую ціхую краіну ўласнага адчування свету, культуры, мовы.

А Алексіевіч адважылася кінуць гэтай імперіі выклік - сапраўдны выклік, сілу якога можна адчуць толькі з дапамогай мовы, якой карысташца сама імперыя. Ці магла Алексіевіч зрабіць гэта па-беларуску?

Вядома, але пачуў бы яе толькі "свой" чытач, які, між іншым, - калі ўжо ён да гэтага часу працягвае чытати па-беларуску тады, калі гэтая мова выгнянецца з па-усіядзённага жыцця, шальмуеца і ўспрымаецца ў якасці вісковай гаворкі, - і так цудоўна разумее розніцу паміж дабром і злом. Алексіевіч жа зварнулася да тых, хто гэтую розніцу не заўважае або скажае.

Яна заўсёды пісала пра імперию як пра злачынства супраць звычайнага, "маленька-га" і пакрыўджанага дзяржавай і грамадской абыякавасцю чалавека.

І як інакш пісаць, як не на мове гэтай крыйды - тым больш калі ты глядзіш на яе з Беларусі? Но нават пра беларускую мову - пра гісторыю яе выжывання, знішчэння і прынікненія - сёня лепш за ўсё пісаць па-руску. Каб усе ведалі, што таёе подласцы.

Менавіта таму Святлану Алексіевіч - зусім не шосты рускі нобелеўскі лаўрэат па літаратуре. Хопіць рускім чатырох зацкаваных і выгнаных і Шолахава ў дадатак. Святлану Алексіевіч - першы нобелеўскі лаўрэат з Беларусі. Жывы і трапяткі доказ таго, што Беларусь існуе - і перамагае.

Нобелеўскі маяк для Беларусі

Для літаратурнага свету раашэнне Нобелеўскага камітэта сёлета ў пэўным сэнсе стала нечаканасцю. Бо ў фінальным спісе было шмат такіх цяжкавагавікоў, як Харукі Муракамі, Філіп Рот і Джойс Кэрал Оутс. Значна меней шырокая вядомая Святлане Алексіевіч з Беларусі, якая ў канчатковым выніку атрымала перамогу "за яе поліфанічныя сачыненні, помнік пакут і мужнасці ў наш час", як вyzываўся Нобелеўскі камітэт.

Гэтая прыемная словаў наўрад ці хаваюць ясныя палітычныя матывы, якія стаяць за гэтым выбарам. У той час, калі Усходняя Еўропа пераражывае вяртанне вайны, калі Расея зноў уяўляе пагрозу свету ва ўсім свеце, жышчёва важна лепш зразумець сацыяльныя карані гэтага палітычнага механізму, яго рухальных сілы. І, па ўсёй бачнасці, ніхто, акрамя Алексіевіч, не стаў летапісцам і не даў тлумачэнню савецкай і постсавецкай сітуацыі больш тонка і пранікліва.

Сярод Нобелеўскіх лаўрэатаў беларуска - незвычайнай постацы. Журналіст па адукацыі, яна пачала выкарстоўваць і давяла да дасканаласці тэхніку, якая па сваёй прыродзе больш дакументальная, чым літаратурная. Як правіла, яна прыводзіць шматлікія інтэрв'ю са сведкамі, удзельнікамі і ахвярамі найважнай гісторычных падзеяў, з якіх затым стварае шматгранная цэласная аповяды. Пачаўшы з Друг

На гэтую паталогію ўжо вельмі даўно парага было звярнуць увагу шырэйшай аўдыто-

ры. Ужо праўшлую амаль 30 гадоў з тых часоў, як у 1987 годзе Нобелеўская прэмія па літаратуре была ўручана пісьменніку з СССР Іосифу Бродскому. За гэтыя тры дзесяцігоддзі распаўся Савецкі Саюз, спробы дэмакратычных змен і рынковых рэформаў у большасці яго краін-пераемнікаў былі распачатыя без асаблівага поспеху, вярнуліся аўтакратыя і клептакратыя, а Расея зноў паднялася як агрэсіўная дэструктыўная сіла ў рэгіёне і за яго межамі. Гэта злопомнае і пагрозіла развіццю падзеяў - не ў апошнюю чаргу вынік грамадскай свядомасці, якая па большай частцы засталася без змен і зводзіць на нішто ўсе спробы пабудаваць адкрытыя грамадствы і дзяржавы.

Нобелеўская прэмія Алексіевіч безумоўна дапаможа праціўцу святонаў на гэту сацыяльную пісіхалогію, якую многія так доўга ігнаравалі. Гэта можа даць штуршок сунетнай аўдыторыі, каб зразумець першыя чынныя драматычныя падзеі, якія разгортаўшыся ва Усходнім Еўропе апошнія некалькі гадоў.

Новая агрэсіўнасць Расеі - не меншы сімптом "савука", чым уяўная стабильнасць беларускага рэжыму.

"Савук" адмоўна ўпільвае на поспех вельмі неабходных рэформаў ва Украіне і Малдове, а ў мякчэйшай версіі ён нават хаваецца за папулісткай палітыкай, якая пагражае ліберальнай дэмакратыі ў некаторых частках Цэнтральнай Еўропы. У гэтых адносінах

работы Алексіевіч сапраўды гэтак жа адкрываюць вочы, як працы памерлага Вацлава Гавела.

Не меней важна, што родная краіна пісьменніцы, Беларусь, павінна выйграць ад гэтай узнагароды. Усе беларусы адсвяткавалі гэту першую Нобелеўскую прэмію ў гісторыі, і можна спадзівацца, што іх цікавасць да кніг Алексіевіч вырасце. Дзяржаўная ўлада і СМІ доўга ігнаравалі пісьменніцу, але цяпер гэта будзе цікавасць, якая падтрымкай і падтрымкай атрымае першыя чынныя драматычныя падзеі, якія разгортаўшыся ва Усходнім Еўропе апошнія некалькі гадоў.

Гэта нядрэнная навіна для краіны, якая звычайна асцяжалася вылучна з дыктатурай.

Па ўсіх гэтых чынніках, Швецкую Акадэмію можна павіншаваць з такім раашэннем сёлета, як і, вядома, Святлану Алексіевіч, з яе актуальнымі і важнымі работамі, якія ствараюць глыбокое ўражанне.

Ерг Форбрэз,
дырэктар Фонду для дэмакратыі ў Беларусі ў Нямечкім фондзе Маршала, "Politico".
Пераклад -

Жарэс Алфёраў: Алексіевіч - віншую, беларуская мова - мая, а Быкова я ведаў асабіста

Жарэс Алфёраў нарадзіўся ў 1930 годзе ў Віцебску. Лаўрэат Нобелеўскай прэміі па фізыцы (2000 г.) за развіццё паўправадніковых гітэрструктураў для высокачуткай оптагалектронікі. Дэпутат Дзяржаўной думы РФ ад КПРФ, віцэ-прызідэнт Расейскай Акадэміі навук, адказаў на пытанні "Радыё Свабода".

- Спадар Алфёраў, вы нарадзіліся ў Беларусі. Як вы ўспрынялі наданне Нобелеўскай прэміі Святлане Алексіевіч?

- Я вельмі рады, што беларуская пісьменніца атрымала Нобелеўскую прэмію. Я ўсё шукаю яе электронную пошту, каб даслаць ёй віншаванне.

- А вы не бачыце нейкага палітычнага складніку?

- Напэўна, напэўна ён, магчыма, і ёсць, але ў выпадку са Святланай Алексіевіч... Папершое, ужо часы іншыя, гэта раз. Па-другое, у мяне такое ўнутранае перакананне, што ў гэта абсалютна шчыра. Я не ўпэўнены, скажам, у шчырасці Салжаніціна, у тым ліку і ў ягоным "Гулагу", і ў шмат якіх іншых рэчах. Хаця ён канешне, цудоўны пісьменнік, і для мяне

"Матронін двор" - яго лепшы твор. А вось у Алексіевіч, я думаю, гэта цалкам шчыра. Можна пра гэта размаўляць. Я думаю, я б з задавальненнем з ёй сустрэўся і паразмаўляў. І ў нашай Беларусі, і запрасіў бы яе да сабе ў акадэмічны ўніверсітэт. Я авабязкова яе прачытаю. Але з таго, што я цяпер паспей паглядзець, гэта, безумоўна, шчыра і цікава. Я думаю, што яна цалкам заслужыла прэмію.

- Вы родам з Віцебска. Скажыце, а віцебляне і ўвогу беларусы могуць вас таксама лічыць "свайм" нобелеўскім лаўрэатам?

- Ну, а як жа? Беларусы мяне і лічыць сваім нобелеўскім лаўрэатам. Не толькі віцебляне, але і менчане. І калі я прыядздаю ў Беларусь, я прыядздаю ў свою родную краіну.

- Гэта справядліва так лічыць?

- Ну я там не толькі нарадзіўся, я там скончыў школу. Мае бацькі пражылі практична ўсё жыццё там. У мяне ўсе беларускія карані. Я люблю наш цудоўны народ. Я магу скажаць, што я неаднаразова казаў, што калі вы сέння едзеце на аўтамабілі з Рәсей ў Беларусь, я відзеце, што беларусы, якія

тур! Магчыма, нават новы жанр літаратуры... Хаця, напэўна, не яна з'яўляецца тут першым аўтарам. Не дарэмна і Алеся Адамовіча прыгадваюць.

- А како з беларускіх пісьменнікаў вы ведаеце, акрамя Адамовіча? Магчыма, Быкова?

- Ну, Васіля Быкова я ведаў асабіста і вельмі добра да яго ставіўся. Увогуле, трэба сказаць, што калі вучыўся ў школе пасля вайны ў Менску, дык маім бліжэйшым сябрам быў Ігар Атраховіч, сын Кандрата Крапівы. І пісьменнікі таго часу - і Коласа, і Міхася Лынькова, і Пятруся Броўку, і Куляшова - я ўсіх іх ведаў! Юнакам іх ведаў. Я вельмі захапляўся Куляшовым. Ягоная паэзія "Сцяг брыгады" - гэта бліскучы твор.

- Вы напэўна, маглі бы і па-беларуску размаўляць, калі б прыгадалі?

- (Пераходзіць на беларускую) А як жа? Гэта ж мая мова.

- Усяго добра гаўдага вам і дзякую за гутарку!
- Калі ласка!

(Надрукавана скарочана)

Беларуская мова на прэзідэнцкіх выбарах

У Беларусі з прадкастальнімі вынікамі прыйшли прэзідэнцкі выбары.

Тэма незалежнасці Беларусі была адной з найгалаўнейшых у праграмах прэтэндэнтаў на прэзідэнтства. За фаварыта ў гонцы на найвышэйшую дзяржаўную пасаду Аляксандра Лукашэнку агітавалі пад слоганам "За будучыню незалежнай Беларусі". А якое месца адвоздзілі ў агітациі ахвотнікі стаць прэзідэнтамі беларускай мове? Ці прыкметнай нацыянальнай мове беларусаў была ў сёлетнія выбарчай кампанії?

Вонкава беларускай мовы ў абвестках пра выбары стала больша. Расцяжак, банераў, невялікіх плакатаў у чырвона-зялённых колерах на вуліцах гародоў нямала. Бальшыня з іх, аднак, аднатыпныя з немудрагелістым тэкстам, якім нагадваюць пра дату выбараў. Такія абвесткі былі паўсюдна: у вітынках крамаў, на пры-

дарожных слупах ды на більбодах. Самі ж кандыдаты ў гэты раз выступалі амаль цалкам на расейскай мове. Часам некаторыя іхныя плакаты былі напісаны па-беларуску. Сямынам у нешматлікіх беларускамоўных газетах праскоквалі праграмы кандыдатаў на беларускай мове.

- Але было б да месца большае выкарыстанне беларускай мовы і чыноўнікамі, і дзейным Прэзідэнтам, і кандыдатамі ў прэзідэнты, бо па-за выбарамі беларускую мову началі афіцыйна ў Магілёве, напрыклад, выкарыстоўваць болей, - гаворыць старшыня Магілёўскай арганізацыі ТБМ Алег Дзяячкоў. - Тому, калі кандыдаты ў прэзідэнты і дзеяйны Прэзідэнт падчас агітациі гаварылі б па-беларуску, то яны быті, як кажуць, у трондзе. А так апынуліся па-за ім.

Разам з тым, як адзначае старшыня ТБМ Алег Трусаў, ні адзін з кандыдатаў не дапу-

скаў сёлета негатыўных выказванняў у адрас беларускай мовы, то тут яны аказаліся "у трэндзе", бо чаго мы дасягнулі за чверць стагоддзя незалежнасці, дык гэта зняцце з мовы аэролу "дзэравенскай", мова стала "элітарнай".

Трэба звярнуць увагу і на такі момент: выбарчыя бюлётэні былі надрукованы па-беларуску, а гэта больш за 7 мільёнаў асобнікаў. Такіх накладаў на беларускай мове не мае ні адно выданне. Своеасаблівы рэкорд, хоць у кнігу Гінеса. Наклад паштоўкі "За будучыню незалежнай Беларусі" пазначаны як 2 500 000. Зноў жа такіх накладаў у штодзённым жыцці беларусам таксама не ўбачыць да наступных выбараў. Але вясна пачынаецца з адной травінкі і са спеву аднаго жаваранка, то, можа, і прычакаем мільёных беларускамоўных накладаў і для звычайных выданняў.

Nauk kar.

**Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы Імя Францішка Скарыны"**
220034, г. Мінск ав. Румянцава, 13, тэл. 284-85-11, патрікоты распумак
№ 3015741233011 у Дзяржкуні на Мінску і Мінскай вобласці ААТ "Белінвестбанк", г. Мінск,
код 739

9 кастрычніка 2015 г. № 174

Аб вырабе беларускамоўных штампаў
для выкарыстання ў пашпартных сталах
Рэспублікі Беларусь

Шаноўны Ігар Анатольевіч!

У Таварыства беларускай мовы прыходзяць грамадзяне са скаргамі на тое, што ўсе ранейшыя штампы ў пашпартах цалкам замененыя на рускамоўныя. Такім чынам, пашпарт грамадзяніна незалежнай Рэспублікі Беларусь выглядае як пашпарт аднаго з рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі. Так, напрыклад, грамадзянка Блохава Л.У. абураная тым, што без яе згоды ў яе пашпарте з'явіліся штампы на рускай мове і запатрабавала ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь аформіць іх на дзяржаўнай беларускай мове. Але як высветлілася з афіцыйнага адказу ёй за № 40/2/Б-6114 ад 20.08.2015 г. за подпісам Часова выконавчага абавязкі па пасадзе начальніка Дэпартамента М.В. Грыбы, штампай на беларускай мове ў нашай краіне не існуе.

У сувязі з гэтым просьмім Вас як мага хутчэй вырабіць адпаведныя штампы і забяспечыць імі ўсе пашпартныя сталах нашай краіны.

Спадзяюся, што Вы падзяляеце наступнае выкаваннне Кіраўніка нашай дзяржавы: "Мы ніколі не адрачомся ад сваіх каранёў, роднай беларускай мовы, культуры".

Таксама хачу Вам нагадаць, што пашпарт грамадзяніна Рэспублікі Беларусь з'яўляецца візітнай карткай і адсутніць у ім дзяржаўнай беларускай мовы можа прывесці да непажаданых палітычных наступстваў.

З павагай,
старшыня ТБМ

А. Трусаў.

150 гадоў з дня нараджэння Люцыяна Жалігоўскага

Люцыян ЖАЛІГОЎСКІ (17 кастрычніка 1865, Ашмяны - 9 ліпеня 1947, Лондан) - вайсковы і палітычны дзеяч, генерал.

Люцыян Жалігоўскі быў сынам Густава Жалігоўскага і Уладзіславы з Трачэўскіх. 17 кастрычніка 1865 года адбыўся хрост дзіцяці ў Касцёле Маці Божай Ружанцовой у вёсцы Солы (найпер - у Смаргонскім раёне Гарадзенскай вобласці) пад імем Люцыян Мечыслав Рафаэль Хронсія бацькі - капітан 2-га Сафійскага палка Люцыян Мікаш і ўдава Палагея Зданеўская.

Бацька Люцыяна Жалігоўскага разам з жонка і двума братамі быў высланы ў Сібір за ўдзел у студзеніцкім паўстанні, адкуль яны не вярнуліся. Люцыян быў выхаваны цёткай Катарынай, якая жыла ў Жупранах. Тамсама наведаваў мясцовую школу, з якой перайшоў у класічную гімназію ў Вільні і тут скончыў 7 класаў.

Па атрыманні атэстата сталасці 30 сакавіка 1885 паступіў у школу юнкеру I ступені ў Рызе, дзе рыхталіся афіцэры пяхоты Рәсейскага войска. Скончыў яе ў 1888 г., атрымаўши першое афіцэрскае званне. Браў удзел у расейска-японскай вайне (1904-1905) у званні капітана. Далей служыў у Раслове на Доне.

Пад час выбуху Першай сусветнай вайны быў у званні падпалкоўніка камандзірам батальёна. 6 траўня 1915 быў падвышаны да звання палкоўніка і прызначаны камандзірам 261 палка пяхоты.

Калі 9 верасня 1915 года началося фармаванне польскай часткі пры расейскім войску - Польскай брыгады стральцоў, па ўласнай просьбе перайшоў у брыгаду, дзе стаў камандзірам батальёна. У чэрвені 1916 г. Польская брыгада стральцоў дасягнула баявой гатоўнасці і 27 ліпеня 1916 г. і прайшла баявы хрост фарсычоў раку Шчару. У студзені 1917 на базе Польскай брыгады стральцоў распачалася арганізацыя Дывізіі польскіх стральцоў і Жалігоўскага стаў камандзірам 1 палка гэтай дывізіі.

Пасля лютай рэвалюцыі ў 1917 г. у сувязі з рэвалюцыйным настроем у расейскім войску наступіла рэарганізацыя Дывізіі польскіх стральцоў у 1 Польскі корпус, а палкоўнік Жалігоўскі быў накіраваны зноў у расейскую войску. Хутка, аднак, вярнуўся і стаў камандзірам 1 дывізіі пяхоты. Пасля выбуху кастрычніцкай рэвалюцыі справа дайшла да канфлікту паміж ім і камандзірам I Польскага корпуса, а палкоўнік Жалігоўскі быў накіраваны зноў у расейскую войску. Хутка, аднак, вярнуўся і стаў камандзірам 1 дывізіі пяхоты. Пасля выбуху кастрычніцкай рэвалюцыі справа дайшла да канфлікту паміж ім і камандзірам I Польскага корпуса, а палкоўнік Жалігоўскі быў накіраваны зноў у расейскую войску. Хутка, аднак, вярнуўся і стаў камандзірам 1 дывізіі пяхоты.

Жалігоўскі выехаў у Кіеў, дзе ўвайшоў у склад Найвышэйшага польскага вайсковага камітэта, які праводзіў перамовы з французскай вайсковай місіяй наконт стварэння

польскіх частак у Францыі і Расіі. Пасля атрымання дапамогі з боку Францыі распачалася фармаванне Блакітнай арміі ген. Юзафа Галера. Жалігоўскі з ліпеня 1918 быў прызначаны ген. Галерам камандзірам Польскага Войска на Усходзе і ўзвеснены ў годнасць генерал-падпуручніка.

Сярод створаных тады ў Расіі частак паўсталі ў 1918 г. на Кубані 4-я Дывізія польскіх стральцоў, якую ўзначаліў Жалігоўскі.

У красавіку і траўні 1919 яна праводзіла баі з часткамі Чырвонай Арміі і разам з французскім інтэрвенцыйным корпусам сышла ў Адэсу, скуль перайшла ў Бесарабію. 23 траўня 1919 дывізія была знятая з лініі фронту, а потым нараўана ў Польшчу, куды прыбыла ў чэрвені 1919 г.

У войску Польскім Л. Жалігоўскі быў спачатку камандзірам Літоўска-Беларускага Фронту, потым аператынай групы ў раёне Менска, а таксама камандзірам 10 Дывізіі пяхоты (1919) у Польска-саўецкай вайне.

Падрыманы сяброўствам і даверем Юзафа Пілсудскага, ад кастрычніка 1920 камандаваў 1-й Беларуска-літоўскай дывізій, якую падніяў на вядомы "бунт". У выніку бунту 9 кастрычніка 1920 года заняў Вільню і сфармаваў Часовую кіраўнічую камісію Сярэдняй Літвы, якая была аўтэнтычная самастойнай і незалежнай ад Польшчы дзяржавай. Пісаў вye спамінах:

"9 кастрычніка 1920 г... занёг Вільню не польскі генерал Жалігоўскі, а ліцвін Жалігоўскі. Мараю гэтага апошняга было жыць сярод суайчыннікаў на літоўскай зямлі. Я не вылучаў сярод іх ні паліякаў, ні русінаў, ні жмудзінаў. Будучы ліцвінам, я ніколі не перастаў быць паліякам. Два гэтыя паняцці звязаныя між сабою. Яны ўзаемна дапаўняюць адно другое".

"Мы ўсе апелявали даўнімі катэгорыямі. Пад словам "ліцвін" мы разумелі паняцце Літвы гістарычнай, Літвы вялікіх мэтаў, вялікіх людзей, вялікай ідзе. Мы шанавалі нашыя традыцыі, нават попел Зніча пад Катээрдай. Нічога з мінуўшчыны не пакінула следу; новая ўлена "ліцвін" аказаўся ворагам... і чакаў прыезд на трон літоўскі - Гагенцолерна, пад імем - о іронія - Міндоўга II. Наібліжней перажыўваў за гэтага Маршалак. Чакаў, верыў у людское разуменне і розум. І люднасць мясцовая адкідала ўсё, што звалася літоўскім. Ніхто не хацеў чуць пра наўку жмудскай мовы, ніхто не прызнаваў "літоўскага" чыноўніка, і любая кабета не хадзела ісці ў касцёл, дзе служыў "літоўскі" ксёндз. Чаму мы,

Новы ўрад Сярэдняй Літвы прыступіў да ліквідацыі беларускай асветы. У 1922 колькасць беларускіх школ скатацілася да 29.

27 лістапада 1925 года Люцыян Жалігоўскі атрымаў пасаду міністра вайсковых спраў у кабінете Аляксандра Скрынскага. На гэтай пасадзе дапамагаў Пілсудскому ў падрыхтоўцы і правядзенні трапеніцкага перавароту. Абвязкі міністра выконваў да 10 траўня 1926. У жніўні 1926 па ўтварэнні Генеральнага Інспектарату Збройных Сілаў стаў інспектарам арміі. 31 жніўня 1927 года па ўласнай просьбі сышоў на адпачынак...

Ганаровы грамадзянін Варшавы з 1920 г.

Bikinėdysia.

адвучная насельнікі Літвы, мусілі ўнікаць той дарагой для нас назывы, а іншыя людзі, што не маюць з Літвой нічога супольнага, называюць сябе ліцвінамі?"

У першы перыяд існавання Сярэдняй Літвы Часовая кіраўнічая камісія праводзіла ў адносінах да беларускага насельніцтва ліберальную нацыянальную палітыку. 9 кастрычніка 1920 ў Вільні на нарадзе беларускіх дзеячаў, у якой прынялі ўдзел Браніслаў Тарашкевіч, Вацлаў Іваноўскі, Антон Луцкевіч і інш., было вырашана выкарыстаць спрыяльныя палітычныя абставіны для развіція беларускай адукацыі і асветы. У 1921 А. Луцкевіч стварае Беларускі музей імія Івана Луцкевіча. Па прапанове ўраду Б. Тарашкевіч заняў пасаду старшага рэферэнта ў Дэпартаменце асветы. Вясной 1921 г. у краі дзеяйчала 186 беларускіх школ. У канцы 1920 тут заснавана Барунская настаўніцкая семінарыя. У 1921 па ініцыятыве Тарашкевіча створана Таварыства беларускай школы. Аднак беларускія школьніцтва на Віленшчыне існавала да таго часу, пакуль у складзе Часовай кіраўнічай камісіі заставаліся Іваноўскі і Тарашкевіч (у кастрычніку 1921 г. ён адмовіўся ад працы ў Дэпартаменце асветы). У гэты час Л. Жалігоўскага адклікалі ў Польшчу. З 20 лістапада 1921 да 27 лістапада 192

Рэальны сектар эканомікі за беларускую мову

Беларускія банкі пашыраюць ужыванне беларускай мовы

СМИ ўжо паведамлялі пра станоўчыя рухі ў бок беларушчыны, якія робяць беларускія банкі. Прыйдзісці, многія з іх не першы год выпускаюць шыкарныя календары па-беларуску.

Нядайна мы пісалі пра тое, што ў інфармкіёсках "Белаграпрамбанка" з'явілася беларуская мова. Наведальнік можа выбраць, якой мовай карыстацца. А сёлета "Белаграпрамбанк" пайшоў далей, выдаў вельмі якансную кніжачку "Твае першыя фінансы" і распаўсюдзіў яе па беларускіх школах. Кніжачка разлічана на вучняў 5-х класаў. У ёй героі кнігі Алесяк, Стэфіка і фантастычная істота Агрык па-беларуску ў забаўляльна-практычнай форме выкладаюць дзеткам асновы фінансовых ведаў.

Зрабіў крок да беларушчыны і "Беларусбанк". Так, у лідскім аддзяленні па вул. Савецкай пасля рамонту было пастаўлена новае абсталіванне, тыя ж інфармкіёскі. Цяпер у іх прадугледжаны трэці мовы расейская, ангельская і беларуская. У адрозненне ад "Аграрбанка", дзе

БЕЛАРУСБАНК

Валютна-абменныя аперацыі
Ваш нумар чаргі **0187**

Рэгістрацыя 01.10.2015 у 13:08

Дзякую за то, што выбраў для
абслугоўлівання Беларусбанк!

Nashi kar.

квіткі друкуюцца па-расейску, тут і квіткі друкуюцца па-беларуску.

Nashi kar.

Кампанія "Kinderfox" презентавала "Казкі Беларусі" для iPhone і iPad

Дадатак для мабільных тэлефонаў "Казкі Беларусі" для дзяцей і дарослых у менскай галерэі "Ў" прэзентавала кампанія "Kinderfox". Гэта 93 казкі, якія па-беларуску агучыў лідар гурта "Палац" Алег Хаменка.

Аўдыёверсія праекту супрадавацца ілюстрацыямі ў нацыянальной традыцыйнай мастацкі Юлі Рудніцкай. Як паведамляюць распрацоўнікі, мабільная "Казкі Беларусі" даступныя для спампоўвання за невялікую плату.

- Усе казкі падзеленыя на пять раздзелаў: казкі для дзяцей, казкі пра жыццё, казкі пра жывёл, казкі для дарослых і чароўныя казкі. Упэўненая, што кожны зможа знайсці казку, адпаведную ягонаму настрою і светапогляду, - кажа прадзюсар мабільнага дадатку Андрэй Залатар.

Лідар этна-гурта "Палац", збіральнік і выканавец

беларускіх народных казак Алег Хаменка гэтак патлумачыў свой уздел у праекце:

- Я не праста музыка, а музыка, які па жыцці звязаны з фальклорам. Бо для таго, каб грацы нацыянальную музыку, трэба было адштурнуцца ад фальклору. Вось гэтае жаданне яшчэ раз перасансаваць наш фальклор было вельмі важным, і казкі тут граюць значную ролю. У іх можна знайсці новыя вобразы, новыя сюжэты - і гэта тая нашая спадчына, якая ёсць скарбам, які цяжка скрасіці.

Карыстальнікам мабільных тэлефонаў кампанія "Kinderfox" вядомая такімі праектамі, як "Беларуская азбука для iPad", "Простая навука", "Панда WWF" і іншымі.

Ганна Абакунчык.

На здымку: аўтары праекту - Леанід Каліценя, Андрэй Залатар, Алег Хаменка.

Мабільны аператар "Velcom" ладзіць пры падтрымцы камітэта па адукацыі Менгарвыканкама праект "Чытаем па-беларуску".

Цягам наступных трох месяцаў у 30 з лішнім школах Менска, у ліку якіх і школы для дзяцей з асаблівасцямі развіцця, пройдуць незвычайнія ўрокі беларускай мовы, культуры і літаратуры. Наставнікамі на іх будуть беларускі дзіцячы пісьменнік Уладзімір Ліпскі, паэтка Раіса Баравікова, пісьменніца-казачніца Алена Масла, паэтка і публіцыст Таццяня Сівец, а таксама актор і тэлевядовец Юры Жыгамонт, вядомы па тэлеперадачы "Падарожжы дылетанта".

У чацвер, 8 кастрычніка, першы адкрыты ўрок прышло ў менскай школе №136 з тэатральным ухілам. Яго для вучняў малодшых класаў правілі Юры Жыгамонт і Раіса Баравікова.

- Гэта пакажа, што беларуская мова і беларуская культура - гэта не толькі вельмі важна, але гэта можа быць і цікава, - патлумачыў ідэю кіраўнік аддзела карпаратыўнай камунікацыі "Velcom" Вячаслав Смірноў ды прыгадаў вялікі пазітыўны розгалас ад беларускамоўных рэкламных ролікаў аператара.

- Беларуская мова нашая з'явілася на нашай зямлі, -

а затым папрасіў дзяцей перакласіці асобныя слова. Якіх словаў дзеці не ведалі, тыя тлумачыў:

Нам з сястрой
сказала мама Раі:
- Сонейка купаецца і грае!
З кубка, у якім ляжыць яечка,
Умываецца, мае сарэчкі!
Соль, ваду і маляванкі ў храме
Асвяціла мама золкі ранкам.
Выбачай, цябе не возьмем,

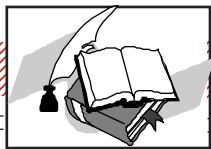
кошка,
Не табе падрыхтавалі кошык!
На Вялічка для бабулі роднай
Мы збіраем
кошык Велікодны.

Юры Жыгамонт стане настаўнікам яшчэ на некалькіх уроках у іншых школах. "Пілотным" урокам ён застайся зарадаваны, пра што распавёў Свабодзе:

- Гэты ўрок і яшчэ некалькі ўроکаў, што я правяду, - гэта пра творчасць беларускага пісьменніка Уладзіміра Сцяпанавіча Ліпскага, які доўгія гады з'яўляецца галоўным рэдактарам дзіцячых часопісаў "Вясёлка" і "Бусы". Запрашаючы на такія сустэречы і іншыя пісьменнікі.

Рэакцыя дзяцей вельмі файнай была. Я нават не думаў, што яны знаюць, што месяц май завецца яшчэ па-беларуску травень. Вельмі шмат прыказак, якія яны сканчалі, адразу казалі па-беларуску. Мяне гэта задаволіла. Што б ні казалі, а то некаторыя журналісты тут пыталіся, ці патрэбна гэта дзецям, яны яшчэ маленкія, яшчэ, можа, дома размаўляюць па-расейску... Не, яны ўсе добра ведаюць беларускую мову, добра ёй валодаюць, чуюць яе на вуліцах, чытаюць кніжкі, часопісы беларускія.

Вось калі б у школах было больш уроку на беларускай мове, пазакласных урокаў... Гэта было бы вельмі файнай, калі б у школы прыходзілі беларускія знакамітая асобы і расказвалі менавіта пра Беларусь, пра яе культуру, гісторыю - гэта трэба самім дзецям.

Чэрпаць жыццёвую стойкасць у творах Ларысы Геніюш

6 кастрычніка на Менскай сядзібе ТБМ паэт і эсэст Міхась Скобла прэзентаваў кнігу "Духу магутных чары". У кнігу ўвайшлі ўспаміны 64 аўтараў пра мужную, нязломную паэтку Ларысу Геніюш і сустрэчы з ёй: Міколы Канаша, Рыгора Барадуліна, Вольгі Іпатавай, Дануты Бічэль, Аляксея Марачкіна, Алега Трусаўца і іншых, лісты, архіўныя матэрыялы. У Гародні, Магілёве і Менску, дзе праходзілі прэзентацыі кнігі, усё больш людзей імкнецца наталіць пра жыватворнымі радкамі пазії, даведацца пра Ларысу Геніюш як пра вялікую асабу.

Укладальнік кнігі, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Алеся Адамовіча (2000), вядовец "Вольнай студыі" на Радыё Свабода Міхась Скобла распавёў гасцям Менскай сядзібы ТБМ пра рэдкія і цікавыя знаходкі, якія ўвайшлі ў зборнік і адказаў на пытанні.

- Міхась Уладзіміравіч, Вы нарадзіліся ў Зэльвенскім раёне на Гараёзенічыне, можна тату Вам так дорага ёсё, што звязана з Ларысай Геніюш? Ці не было ў Вашай сям'і сувязі з паэтак?

- Мая мама Леакадзія Уладзіміраўна была з ёй знаёма, яна сустракала яе ў Свята-Троіцкай Зэльвенскай царкве. Mae мама і тата бралі шлюб у гэтай царкве. Ларыса Геніюш шчыра дапамагала царкве. Яна прытуляла ў сябе святара, калі яго пазбавілі хаты. З яе фінансавай дапамогай туды была праведзена электрычнасць. Аксаміт, які прыслалі ёй з Канады, яна перадала ў царкву. Мой школыны настаўнік Пётр Мікалаевіч Марціноўскі сябраўаў з Ларысай Геніюш, перапісваўся з ёй. Ад яго я ўпершыню пачуў імя і вершы паэткі.

- А калі быў другі штурошок, які наблізіў Вас да творчасці Ларысы Геніюш?

- На філфаку я паглы-

біў вывучэнне беларускай літаратуры. Яе имем было ўсё працідана, калі ішла гаворка пра беларускую мову. Мне захацелася зачарпнуць з гэтага калодзежа. А калі я падышоў і паглядзеў, то зразумеў, што ён глыбокі, бяздонны. У тыя ж часы 11 кніг паэткі "На чабары настоена" набыў у правінцыйнай кнігарні мовазнавец Фёдар Янкоўскі і распаўсюдзіў іх сярод сваіх студэнтаў.

Калі я бываю ў маці ў Зэльвенскім раёне, то заходжу ў хату Геніюшоў на вуліцы Савецкай, якую пабудавалі ў 1895 годзе, сяброву з тымі людзьмі, якія там жывуць. Марыя Васільеўна Дайкала жыве цяпер у той хаце.

- Вы - аўтар і ўкладальнік значнай колькасці кніг. У прыватнасці кніг эпістолярнага жанру Ларысы Геніюш "Каб вы ведалі", "Лісты з Зэльвы".

- У новай кнізе змешчана перапіска Ларысы Геніюш з 60 карэспандэнтамі. Тут ёсьць лісты да яе. Напрыклад, лісты да Ларысы Геніюш Каставуся Езавітава 1943 года з Рыгі ў Прагу. Важна, пра што думалі ў той час дзеячы культуры - пра беларускія кнігі, падручнікі, выданні. Лісты Уладзіміра Караткевіча таксама тут друкуюцца. Геніяльнасць Рыгора Барадуліна была відна Ларысе Антонаўне яшчэ ў тыя часы. З лістоў можна даведацца пра яе кулінарныя здольнасці. Рэзэпт крупніку можна таксама знайсці ў лісце да Міхася Чарняўскага.

Як кніга Ларысы Геніюш трапіла ў космас - пра гэта вам могуць расповесці ў Гудзевіцкім музеі. Там ёсьць цэлы пакой, прысвечаны паэткі. Шэраг экспанатаў яна сама пры жыцці перадала заснавальніку музея Алеся Белакозу. Кнігу "Невадам з Нёмана" узяў з сабой у падарожжа наш першы касманаўт Пётр Клімук. Потым ён прыслалі кнігу ў музей з аўтографам.

Які верш Геніюш любіў Уладзімір Мулявін? У яе ў архіве быў фотаздымак "Песняроў" з чэплым надпісам Уладзіміра Мулявіна. Яны пазнаёміліся ў Гародні на канцэрце. Апошняя песня, якую запісаў Мулявін, была на верш Ларысы Геніюш: "Уздымам сэрвай нашых шуміць Белавежа". Цікавай акалічнасцю з'яўляецца то, што Ларыса Антонаўна не галасавала з 1937 года. Яна была грамадзянкай БНР і Чэхіі, а савецкае грамадзянства не прыняла.

- Некалькі гадоў таму Вы выдалі зборнік матэрыялаў "Зоська Верас. Я помні ёсё".

- Ларыса Антонаўна Геніюш і Людвіка Антонаўна Сівіцкая сябравалі не толькі таму, што яны моцна любілі Беларусь. Яны абедзве былі сябрамі Рады БНР. Ларыса Геніюш была Генеральным сакратаром ураду і змаймалася захаваннем і ўпарядкованнем архіва БНР, апекавала беларускіх эмігрантаў, палітычных ўцекачоў, беларускіх работнікаў за мяжой. Захавалася 309 лістоў з Зэльвы ў Вільню.

Зараз я рыхтую яшчэ адну кнігу Зоські Верас. Потым трэба будзе рабіць кніжку Міколы Улашчыка, Міхася Стральцова. Склалася так, што мала выдаецца зборнікай з навуковымі каментарамі, траба рупіцца, каб кніжкі ўсё ж выхадзілі.

- Дзякую Вам вялікі за Ваш клопат, ад усіх чытачоў жадае Вам здароўя, поспехаў і плёну у дзеянасці!

Э. Дзвінская,
фота
Г. Лабадзенкі.

(COURTESY PHO)

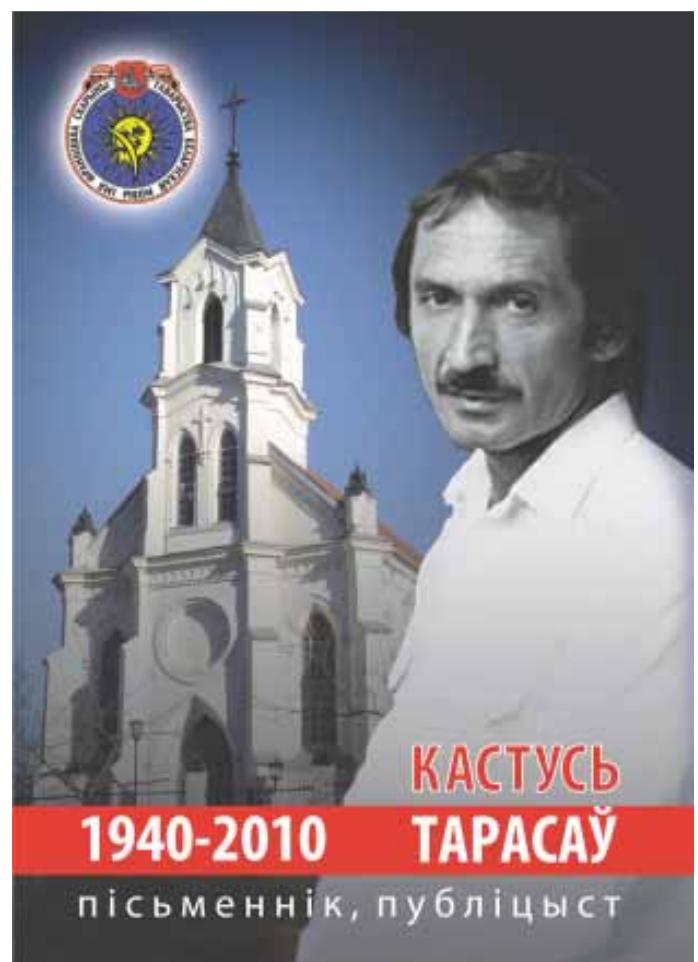
Новая паштоўка ТБМ да юбілею Каставуся Тарасава

10 кастрычніка знамітаму беларускаму пісьменніку, публіцысту, выдаўцу Каставусю Тарасаву спूнілася 75 гадоў. Да гэтага юбілею ТБМ выпусліла чарговую паштоўку з выявай партрэта пісьменніка на фоне касцёла Святога Роха на Залатай Горцы. Менавіта гэтым мясцінам беларускай сталіцы быў прысвечаны адзін з твораў пісьменніка. Таксама плашнушча выдаецца кішэнны календарык на 2016 г. з такой жа выявай.

Ахвотныя атрыманіць юбілейную паштоўку могуць звяртацца ў сядзібу ТБМ і ў офіс БНФ, пачынаючы з 13 кастрычніка.

Акрамя таго, кіраўніцтва ТБМ зварнулася ў Менгарыканкам і ў Міністэрства культуры з прановай надаць адной з вуліц сталіцы імя вядомага пісьменніка. Зараз гэта пытанне разглядаецца.

**Старшыня ТБМ
Алег Трусаў**

Выйшлі беларускамоўныя календары на 2016 год

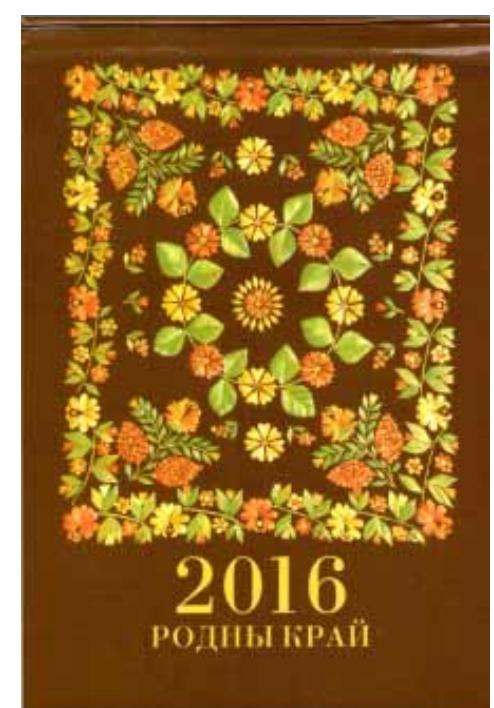
Выдавецства "Беларусь па замове і пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфарматыкі Рэспублікі Беларусь" выпусліла календар "Родны край" на 2016 год. Складальнікі Сідарава Ларыса Уладзіміраўна і Мурзіна Вольга Уладзіміраўна.

Наклад календара сёлета склаў 6000 асобнікаў. Летась наклад быў 4500 асобнікаў.

У календары змешчана шмат цікавага пра Беларусь, яе гісторыю, культуру, прыроду, карысныя парады па вядзенні хатнія гаспадаркі, выхаванні дзяцей, парады садаводу і агародніку, рэцэпты народнай медыцыны і шмат чаго іншага.

Нагадваем нашым чытачам, што наклад календара цалкам залежыць ад таго, як яго раскупляюць. Раскупяць гэты наклад - на наступны год ён будзе павялічаны, не раскупяць - і наклад будзе паменшаны.

Календар надрукаваны ў дзве фарбы.

ААТ "Паліграфкамбінат імя Якуба Коласа" выпусліла настольны перакідны календар на 2016 год "Мая Беларусь".

Рэдактар-складальнік А.П. Касцялек.

Наклад 10 000 асобнікаў.

Кожная разгортка календара ўтрымоўвае 1-2 слупкі з вершаў беларускіх паэтак. На кожнай старонцы фота якой небудзь памятнай мясціны Беларусі.

Календар надрукаваны ў чатыры фарбы.

Беларускі нацыянальны касцюм

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

У паўсядзённым жыцці верхнім зімовым адзеннем была ваўчара, якую шылі з воўчых ці мядзведжых шкур і якая выкарыстоўвалася паверх кунтуша. Ваўчара аздаблялася пунсовым атласам і завязвалася пад шыяй тоўстымі, срэбнымі ці залатымі шнурамі. Кірэя была плашчападобным адзеннем прамога крою з тоўстага сукна кіра, ад якога яна і атрымала сваю назову. Зімовая кірэя часта падшывалася мядзведзямі. У міжсезонні і зімой у ліку верхнія вопраткі гардзян і шляхты была таксама капота, якая была двубортнай з адкладным каўняром і абшлагамі па рукавах, а ззаду і з бакоў - з вялікім складкамі ці зборкамі. Яна зашпільвалася

на плеценыя альбо шаўковыя гузікі. Зімовыя капоты падбіваліся футрам і авбвязваліся літым поясам.

Каух звычайна быў быў зімовым адзеннем больш нізкіх сацыяльных праслоек - майстроў, служкаў шляхецкага двара, чаладнікаў, пляцовай варты.

Традыцыйная верхняя вопратка сялян шылася з тоўстага і грубага даматканага сукна і захоўвала свае асноўныя рысы: была зручнай для працы і жыцця, шылася з танных тканін і футра. Верхняя вопратка шылася з сярмяжнага сукна хатнай вытворчасці і была як натуральных колераў (белага, шэрага, чорнага), так і пафарбаваная ў карычневы, руды, жоўты колеры (пры дапамозе карэнняў, кары, траў).

Граф Пётр Тышкевич у зімовыім верхнім адзенні, 1847 г.

Граф Яўстах Тышкевіч у паліто і з цыліндром, фота сярэдзіны XIX ст.

Сельскі стараста з вёскі Морачна (Пінскі павет) у казуху і аўчынавай шапцы. Фота паміж 1912-1914 гг.

Гравюра "Сяляне з ваколіц Барысава", раней 1847 г.
Мастак Юзаф Азямблоўскі.

Галаўныя ўборы

Беларускія нацыянальныя галаўныя ўборы

Галаўныя ўборы мелі выключна важнае месца ў мужчынскім комплексе адзенні, бо заўсёды завяршалі строй і былі адзнакай сацыяльнага стану, прафесійнай, этнічнай, пола-ўзроставай прыналежнасці ча-

лавека. Чалавек без галаўнога ўбора на вуліцы ўспрымаўся звычайна як бедны, хворы, пагарэлец.

Паводле няпісаных правіл, шапку трэба было здымаць перад больш высакароднымі людзьмі, духоўнымі асобамі, а таксама ўваходзячымі ў хату, храм і ў залу суда. Збіване шапкі з галаўні іншага чалавека лічылася маральнym злачын-

Князь Вітаўт у кароне на карціне "Грунвальдская бітва" (мастак - Ян Матэйка)

Павел Іванавіч Сапега (каля 1490-1579) у шапцы, надбітай рысінным футрам. Парэрэт 1709 г.

ствам і асуджалася грамадствам.

У якасці матэрыялу для глаўных убораў выкарыстоўваліся скury дзікіх звяроў, якія меліся ў вялікай разнастайнасці і колькасці ў мясцовых лясах, - рысі, вайкі, мядзведзі, куніцы, собалі, вавёркі, бабры, выдры і інші. Для заможных людзей выкарыстоўвалі дарагое футра - собаля, рысі, леапарда, бабра, гарнатаю, выдры, а для сялян патаней - авечкі, лісы, зайца, труса. Існавалі розныя па пакрою фут-

равыя шапкі, якія шыліся са скury, лямцу, воўны, сукна, футра і ўпрыгожваліся бронзавымі спіральнымі пранікамі, фібуламі і бляшачкамі.

У Х-XIII стст. форма княжацкіх шапак была паўсферычнай ці конусападобнай. Верх іх шылі з дарагой тканіны яркага (чырвонага, жоўтага, сіняга) колеру ці двух колераў. Абшывалі шапкі па нізу футравай апухай.

(Працяг у наступным нумары.)

Лаўрэш Леанід

Лёсы родных Алаізы Пашкевіч

Паэтэса, грамадскі дзеяч і публіцыст Алаіза Пашкевіч (1876 - 1916) нарадзілася ў фальварку Пешчын у шляхецкай сям'і, але раннє дзяцінства праішло пад апекай бабулі Югасі ў суседній вёсцы Тарэсін, у маёнтку Стары Двор.

Сям'я Пашкевіча складалася з маці Ганны з Вызгаў, бацькі Стэфана Пашкевіча, старэйшай сястры Стэфаніі, сястэр Зосі, Карапіна і Алаізы, братоў Войцаха і Язэпа.

тчына сям'я была неадналітая, а адначасна і своеасабліва "тутэйшая". Хатняя мова была польская, польская таго асаблівага харектару, якія мела ў дробнай шыякты "Летувы і Беларусі" і на якія гэтак своеасабліва ўплывала сінтаксіс, вымова і слоўнік мясцовых моваў. Цётчына маці была пад найбольшым уплывам польскай культуры. Старэйшая сястра Стэфанія была "па-панску" настаўленая і выразна адда-

шэйшай адукцыяй быў прызначаны прафесійніком польскай амбасады ў Палудзенскім раёне Казахстана - раёне, у якім жыла значаная частка ссыльных лідзян. Шымялевіч вёў адмысловыя спісы выселеных лідзян і за гэта ў 1943 г. ва ўзросце 64 гадоў у дадатак да ссылкі гісторык атрымаў 10 гадоў пазбаўлення волі. У 1948 г. ён быў памілаваны і выехаў да сваёй сям'і ў Сопат, дзе ў 1950-я гг. аднавіў свой спіс у

Сям'я Пашкевічаў. Сядзяць: сястра Стэфанія, маці Ганна з Вызгаў, бацька Стэфан Пашкевіч, сястра Зося. Стаяць: Алаіза, браты Войцах і Юзік, сястра Карапіна.

У 1915 г. Алаіза Пашкевіч прыкладае шмат намаганняў для арганізацыі беларускіх школаў і настаўніцкіх курсаў у Вільні, дапамагае ў стварэнні прытулку, як сястра міласэрнасці даглядае хворых у тыфозным бараку. У 1916 г. памёр яе бацька, і Алаіза паехала на яго пахаванне. У Лідскім павеце лютавала эпідэмія тыфу. А. Пашкевіч засталася, каб дапамагчы хворым, але сама заразілася і памерла. Пахаваная ў Старым Двары пад Лідай.

Муж паэтэсы, інжынер Стэпанас Кайрыс успамінаў пра сям'ю сваёй жонкі: "Алаіза Пашкевічанка, ... нарадзілася і вырасла ў Старым Двары, Васілішскай воласці, Лідскага павета Віленскай губерні, на бацькавай гаспадарцы близу ў 100 гектараў ... Ейныя два браты, Войцах і Язэп Пашкевічы, абодва афіцэры Маладзечанскага пяхотнага палка, нежсанатныя, мелі супольнае памяшканне на Синішках. Братоў наведвалі прыездам з правінцыі старэйшая сястра Стэфанія і маладзейшая Карапіна. Наймаладзейшая Цёткына сястра - Зофія - паказвалася тады ў Вільні рэдка. У братоў жыла і Алаіза. Паводле нацыянальнай сведамасці Цёт-

кала першыню польскай мове. Прыхільнасць да польскай культуры выявілася братам Войцах і сёстры Карапіна ды Зофія. Найболей за ўсіх з беларускай вёскай і беларускай мовай зросся Цёткын бацька і ейны брат Язэп. Дзейнай падтрымкі сваёй беларускай нацыянальнай працы ад членаў сваёй сям'і Цётка не мела. Але і ейны ўдзел у беларускім руху не ўдаваўся ў сям'і за нейкае нячасце".

Перакладаючы і рыхтуючы да друку рукапіс "Высяленне ў Казахстан" у 1940 г. значнай часткі жыхароў Лідскага павета" лепшага знаўцы гісторыі Ліды Міхала Шымялевіча, копію якога атрымаў з фонду Асалінскіх у Вроцлаве, я знайшоў кароткую інфармацыю пра лёс старойшай сястры Цёткі Стэфаніі і брата Войцаха.

Старэйшая сястра Цёткі ва ўзросце 80 гадоў была выслана ў Палудзенскі раён Казахстана. У другой палове 1941 г., калі Сталін дамовіўся з лонданскім польскім урадам пра фармаванне на тэрыторыі Савецкага Саюза польскай арміі, для ссыльных у Казахстан пачаўся перыяд адноснай лібералізацыі. Ссыльны Міхал Шымялевіч, як чалавек з вы-

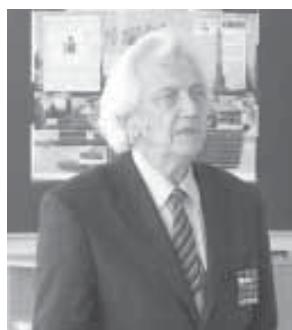
шмат сотняў чалавек і дэпанаў ў фондзе Асалінскіх.

Міхал Шымялевіч - сябар Таварыства беларускай школы быў добра абазнаны ў беларускай культуры, і таму ён адразу заўважвае, што Стэфанія Сапоцькя (1860 г.н.) - гэта старэйшая сястра Алаізы Пашкевіч: "Стэфанія паходзіці з ваколіцы Пешчын Vasiliishskай гміны, з дому Пашкевіч. Была замужем за Сапоцькам у фальварку Шымкаўчынаса Сабакінскай гміны. Удаеа. Яе малодшая сястра Алаіза Пашкевіч, у замустве Кайрыс, знаная беларуская паэтка з псеўданімам "Цётка" з віленскіх "Нашай Долі" і "Нашай Нівы", якая памерла ў часы Першай сусветнай вайны". Маючы больш за 80 гадоў, тым не менш Стэфанія Сапоцька ў ссыльцы працавала вартуёнкам у калгасе.

Інфармацыю пра Войцаха Пашкевіча, Шымялевіч падае са слоў сястры, бо яго не было ў Казахстане: "Войцах Пашкевіч, 1872 г.н., падпаручнік рускага войска, жыў у Катлове пад Вільнем, у Рудамінскай гміне. Арыштаваны ў 1939 г., загінуў".

Вось такі лёс найбліжэйшых родных пісьменніцы.

Памёр Але́сь Савіцкі

5 кастрычніка памёр пісьменнік **Але́сь Савіцкі**.

Нарадзіўся Але́сь Ануфрьевіч 8 студзеня 1924 года. Гэта па пашпарце. А па сапраўднасці - 8 студзеня 1925. У час вайны ён паправіў сабе дакумент, каб узяці ў партызаны. З 1942 года - партызан атрада "Смерць фашызму", з 1943 - камандзір падпрыўной

групы атрада "Бальшавік" брыгады імя Варашылава на Віцебшчыне. У 1944-45 гг. удзельнічаў у вызваленні Літвы, Польшчы, у баях за ўзяцце Берліна. Быў тройчы паранены. Пачаў пісаць вершы яшчэ ў партызанскім атрадзе ў 1943 годзе.

Першае апавяданне "Рыбацкае шчасце" надрукаваў у 1948 годзе ў полацкай абласной газеце. Але́сем Савіцкі напісаны шмат цікавых твораў. Асаблівай папулярнасцю ў юных чытачоў карыстаецца аповесць-казка "Радасці і нягody залацістага карасіка Бубліка". Аўтар кніг апавяданняў, аповесцей "Кедры глядзяць на мора" (1960), "Пасля паводкі" (1962), "Белы гарлачык" (1965), "Самы высокі

паверх" (1969), дакументальнай аповесці "След пракладае першы" (1971), "Белая зінчика" (1984), раманаў "Жанчына" (1963), "Палын - зелле горкае" (1967), "Верай і праўдай" (1976), "Толькі аднойчы" (1979), "Зямля не раскажа" (1980), "Літасці не чакай" (1982), "Памерці заўсёды паспееш" (1983), "Верасы" (1987), "Обаль" (1989), кнігі нарысаў "На посту у тишине" (1987), зборніка апавяданняў для дзяцей "Шкляная нітка" (1970). У 1982 выйшлі Выбранныя творы ў 2 томах.

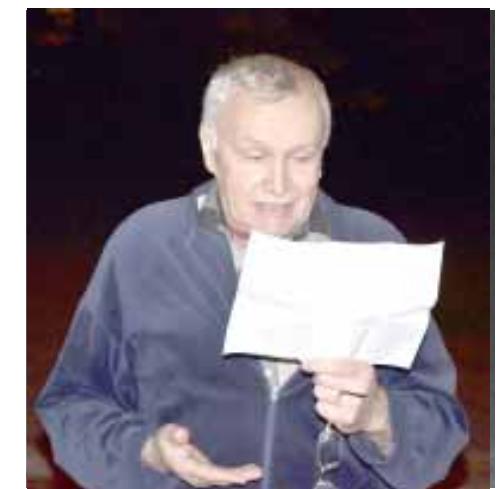
Узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі, "Знак Пашаны" (1984), Айчыннай вайны I ступені, Францішка Скарэны (2010), медалямі.

Вікіпедыя.

На дзвеяці еўрапейскіх мовах

На дзвеяці еўрапейскіх мовах прачыталі мастацкія творы магілёўцы розных нацыянальнасцяў і веравызнанняў увечары 30 верасня на імпрэзе да Еўрапейскага дня моў. Традыцыйную ўжо з гэтай нагоды імпрэзу зладзіла суполка ТБМ Магілёва ў гістарычным для гараджан месцы - на Замкавай гары, і хоць народу сабралася не так шмат, як летасць, але словаў еднасці, павагі да мовы і нашай культуры як неад'емнай часткі агульнаеўрапейскіх каштоўнасцяў гучалі гэтак жа цепла і пранікнёна.

Уладзімір Мартынюк прачытаў творы на нямецкай і венгерскай мовах, а таксама пагутарыў з грамадой па-англійску. Таксама нямецкія вершы ў арыгінале і ва ўласнім перакладзе на беларускую прачытаў паст, педагог і грамадскі дзеяч Міхась Булавацкі. Алена Грромава і Люд-

"Будзьма!"

20 кастрычніка (аўторак) адбудуцца заняткі гістарычнай школы

з Алегам Трушавым "Гісторыя ў падзеях і малюнках"

Пачатак - 18.00 гадзін.

Румянцева, 13. Уваход вольны.

а беларускім і рускім вершамі Пімена Панчанкі і Юліі Друнінай падзяліўся Аляксей Карпенка.

Але́сь Сабалеўскі.

На здымках: 1. Падчас імпрэзы; 2. Міхась Булавацкі; 3. Уладзімір Мартынюк; 4. Міла Ізаксон.

Сэрцу родныя матывы

З нагоды святкавання Міжнароднага дня пажыльных людзей ў Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь адкрылася выстава пейзажнага жывапісу "Сэрцу родныя матывы..." ўдзельнікаў клуба "Прырода і фантазія".

Аўтарамі прадстаўленых у экспазіцыі работ з'яўляюцца людзі самых розных прафесій, многія з якіх, толькі пасля выхаду на заслужаны адпачынак, здолелі адкрыць у сабе новыя таленты, захапіліся мастацтвам. Гэта - Эдуард Серафімавіч Самойлаў, Ганна Анфімаўна Гадзірава, Анатоль Дзмітрыевіч Крывенка, Галіна Іосіфаўна Карповіч.

Выставка будзе дойжыцца да 30 кастрычніка 2015 года.

Час працы экспазіцыі: з 9.00 да 19.00 па буднях.

Уваход вольны. Пры сабе мець пашпарт або чытацкі білет Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь.

Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь знаходзіцца па адрасе: г. Мінск, вул. Савецкая, 11 (правас крыло Дома Ураду).

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб регістрацыі № 908 ад

18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

ПАДАРОЖЖА ПА ЗЯМЛІ КРЫВІЧОЎ

14 жніўня група краязнаўцаў і сяброў Пастаўскай раённай арганізацыі Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны здзейсніла аўтавандройку па цэнтральнай і паўднёва-усходнай частках Мядзельскага раёна. Мэтам паездкі былі сустрэчы з цікавымі людзьмі, наведванне школ, музеяў, храмаў і іншых мясцовых установоў, збор краязнаўчых матэрыяляў.

Першым населеным пунктам на нашым шляху была невялічкая вёска Шкленікава - адно са старэйшых паселішчаў Мядзельшчыны, цэнтр былога Скленікаўскай воласці. У яго ваколіцах ёсць шраг цікавых прыродных і гістарычных аб'ектаў: азярко пры дарозе Сваткі-Мядзел, якое, як лічыцца некаторыя даследчыкі, мае метэарытнае паходжанне; вялікая колькасць валуноў, сярод якіх вылучаецца Чортай камень (больш за 4 метры даўжыні, дарэчы, ён ляжыць пасярод поля і ўдзельнікам вандройку даводзілася пераходзіць па збажыне); мясцовыя могілкі, на якіх захавалася многа даўніх пахаванняў, і пры якіх сведчыць зямшэльня камяні; помнік загінувшым землякам і падмурк пачатковай школы, у якой вучыўся Максім Танк. У вёсцы нас чакала сустрэча з народнымі майстрамі, разбіяром па дрэве Міхасём Чарняўскім, які займаецца вырабам сувенірных кубкаў, дэкаратyных рамак для лістэркаў і карцін, іншых цікавых рэчаў з драўніны. Ён, філолаг па адукацыі, пакрысе збірае матэрыялы пра родную вёску і яе ваколіцы.

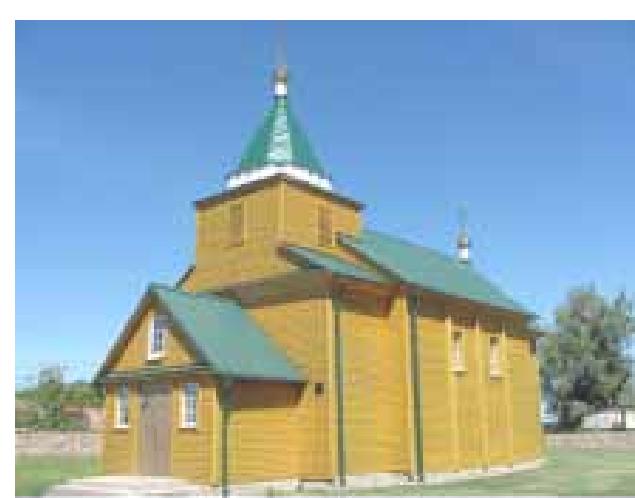
Наступны пункт паездкі - аграгарадок Сваткі, дзе па папярэдній дамове нас ужо чакалі ў мясцовай школе. Сама школа пакінула вельмі прымечнае ўражанне сваёй дагледжанасцю і чысцінёй, але найбольш уразлі дзве камеры знешняга назірання, чаго не маюць многія гардзіскія школы, і музей Максіма Танка. У Сватках наш славуты паэт вучыўся, таму варта выказаць слова глыбокай павагі вучням і педагогічнаму калектыву, якія сабралі матэрыялы і аздобілі музейныя экспазіцыі. Увагу прыцягваюць тэматычныя раздзэлы "Літаратурная карта Мядзельскага раёна", "Радавод Максіма Танка", "Сялянская хата", кампазіцыя па кнігах паэта. Па словах настаўнікаў, у Сватках жыве шмат творчых людзей, сярод якіх выдзяляюцца "майстар на ўсе руки" Ірина Чараповіч і былы настаўнік гісторыі, а цяпер майстар-каваль, удзельнік гістарычных рэканструкцый, Мікалай Малько. На жаль, з гэтым людзьмі сустрэчы не ўдалося. Адметным аўтаматам аграгарадка з'яўляецца мура-

шына, якія ўзбраць на ўсе рэгіён, купляць курэй сюды прыязджалі з усіх суседніх раёнаў. Аднак цяпер "грому" няма, прадпрыемства заняна, шмат людзей засталося без работы. Гэта выклікала ланцужковую рэакцыю: спынілі дзейнасць школа, цяпер, як

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок,
Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка,
Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч,
Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://naszaslova.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Княгінінская царква

кажуць мясцовыя людзі, зачыняеца ФАП. Міжволі ўзнікае пытанне: можа гэта такая палітыка? Спачатку разбураеца эканамічнае аснова беларускіх мястэчак і вёсак, затым "пера-кryываеца кісларод" нацыянальнім школам, дзіцячым садкам, бібліятэкам, установамі культуры. Мясцовыя жыхары падаюцца ў свет у пошуках лепшай долі, а на іх месца прыязджаютъ маргіналізованыя "пераакці-поле" ці дачнікі, якія адгароджваюцца ад суседзіў высокімі платамі і бавяць час у сваёй "зоне", далёкія ад туцьшых традыцый, мовы, культуры. А "кінутае" прадпрыемства за бесцэнь выкупляе небеларускі інвестар і працэс дадзелай дэнацыяналізацыі краю ідзе ўжо сам па сабе...

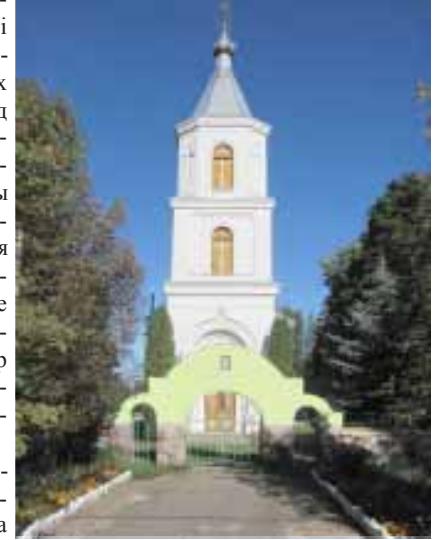
Наступныя населеныя пункты на нашым шляху - аграгарадок Княгінін. Дарэчы, на Мядзельшчыне гэта мястэчка раней называлі мякчэй і распейней "Княгініна", як і "Мядзела", "Свіра", "Нароча". У Максіма Танка ёсць верш "Станцыя Княгініна". Чамусыці ў афіцыйную назну ўяўляють кальку з рускай або польскай мовай, а не з мясцовага вымаўлення. Здаецца, дробязь, адна літарка, а мова будненне...

У Княгінінскай школе нас чакала ветлівая і прыязная дырэктарка, якая ўжо папярэдні дамовілася з былога настаўніцай - найбольш дасведчанай жыхаркай мястэчка - аб магчымай сустрэчы з намі. У школе тым часам ішоў рамонт - дабудоўваўся харчблок. Варта адзначыць, што некалькі гадоў таму школу меліся зачыніць, бо яна пабудавана ў 1955 годзе і не адпавядае сучасным патрабаванням. Між іншым, паставула на падмурку былога сядзібнага дома Козел-Паклеўскіх, які ў вайну спалілі партызаны. Школу, аднак, не зачынілі, бо мясцовыя жыхары згуртуваліся і супольнымі намаганнямі яе адстаялі. Будынак стаіць у прыгожым месцы на ўзгорку, перад ім - стаў і рэшткі

тарыяў, дзе зараз вядуцца рэстарацыйныя работы; царкву; яўрэйская могілкі; былу сядзібу юлансіка Ходзькаў-Швайкоўскіх. Адбылася цікавыя сустрэчы ў мясцовай школе, бібліятэцы, у царкве і на вуліцах з мясцовымі жыхарамі. Так, у школе настаўніца гісторыі Ала Ермаковіч расказала пра некаторыя адметнасці былога мястечка, пазнаёміла з экспанатамі невялікага краязнаўчага куточка, ў якім маеца шраг цікавых рэчаў, вартых увагі даследчыку нашай даўніны. Па яе словам, вучні і настаўнікі вядуць пошукавую работу ў асноўным па тэме II сусветнай вайны, нядавна выявілі месца, дзе фашысты расстралялі сям'ю мясцовага рабіна.

Шмат тэматычных папак пра Крывічы сабрана ў пасялковай бібліятэцы, загадчыца якой, Ала Гурло, захоплена і эмацыйнальна расказала пра людзей, падзеі і адметныя мясціны тутэйшай мясцовасці. І ў школе, і ў бібліятэцы мы пакінулі буклеты і матэрыялы з планам збору матэрыялаў і напісання книг пра паселішчы. Крывічы вартыя таго, каб пра іх хтосьці падрыхтаваў грунтуюнае выданне.

Пра гісторыю царквы распавеў нам яе настаяцель

Крывіцкая царква

айцец Мікалай.

Апошняя сустрэча гэтага дня адбылася на месцы былога сядзібі Ходзькаў-Швайкоўскіх - колішніх уласнікаў мястечка. Ад былога сядзібнага паркавага ансамбля засталася частка пераробленага жылога будынка, паўразбруны склеп і некалькі старых дрэў. Цікавай інфармацыйнай падзяліўся з намі тутэйшы жыхар Анатоль Адамовіч.

Падчас паездкі было шмат цікавых сустрэч і знаёмстваў, зроблена вялікая колькасць фотаздымкаў, сабраны багаты архіў сусветнай вайны, мы накіраваліся ў Крывічы. Праехалі каля адметнага прадпрыемства - газанапаўняльнай станцыі. Па словам мясцовых жыхароў, станцыя перажывае часы заняпаду і яе рыхтуеца вакупніцесці расейскі "інвестар". Што ж, месца для бізнесу амаль ідеальнае: чыгунка, шаша, гатовая інфраструктура...

У Крывічах удзельнікі

вандройку агладзелі стары млын на рацэ Накве; могілкі з пахаваннямі мясцовых жыхароў, роду Козел-Паклеўскіх і мемарыялам польскім жаўнерам, якія загінулі ў баях супраць бальшавікоў у 1920 годзе; касцёл і кляштар трині-

татары цікавымі адказамі за падбор

і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.

Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінскую, 23.

Выдавец: Установа інфармаціі "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісана да друку 12.10.2015 г. у 17.00. Замова № 3281.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікі.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпісі: 1 мес.- 8750 руб., 3 мес.- 26250 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.